

Yerfort O. Iu.
Yerfort I. Iu.
Donbass State Engineering Academy

ORGANIZATIONAL AND FINANCIAL ASPECTS OF IMPROVING THE SERVICE QUALITY OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

Summary

The authors marks out financial factors that significantly influence the quality of higher education in Ukraine. The article provides the insight into the current situation in the system of higher education institutions financing. The article determines the key steps that must be done with regard to expanding financial sources as well as improving the efficiency of expenditures to raise the quality of higher education. **Keywords:** quality of higher education service, financing of higher education institutions, effective higher education institutions spending.

УДК 336.71:338

Іршак О. С.
Львівський національний університет імені Івана Франка

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВ

У статті досліджено сутність «банківської кризи» та визначено основну модель її виникнення. Запропоновано методику дослідження динаміки індексу натиску на банківський сектор та обґрунтовано напрями її покращення. Розглянуто методику дискримінантного аналізу для прогнозування банківських криз та виділено її особливості.

Ключові слова: банківське прогнозування, банківські ризики, фінансова стабільність, банківська криза, індикатори банківських криз.

Постановка проблеми. Враховуючи процес структурної перебудови економічної системи України та її інтеграцію у світовий економічний простір, надзвичайно актуальною стає проблема забезпечення фінансової стійкості банківського сектору. Серед інструментів моніторингу стійкості банківських установ особливе місце займає прогнозування кризових ситуацій у банківництві, метою якого є розроблення заходів щодо усунення негативних наслідків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню специфіки розвитку моделей прогнозування кризових явищ у вітчизняному банківництві присвячено праці Г.В. Беленька, О.М. Діденко, О.В. Кот та ін. Серед зарубіжних науковців варто відзначити таких, як О. Буркарт, Ю. Хаген та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Відсутність єдиної точки зору вчених щодо методики прогнозування, яку б задовольняли вимоги сучасного банківництва, обумовлюють актуальність подальших досліджень, зокрема цієї статті.

Мета статті. Головною метою даного дослідження є визначення напрямів покращення методики прогнозування фінансової стабільності та банківських криз.

Виклад основного матеріалу. Одним із основних наслідків світової фінансової кризи є зниження довіри до банківської системи в цілому, яке супроводжується зменшенням депозитної бази банківських установ (відтоком депозитів із банківської системи), зростанням проблемних кредитів, зниження ліквідності банківської системи. Тому для усунення негативних наслідків фінансової кризи необхідно забезпечити розроблення ефективних інструментів управління банківництвом.

Проблеми стійкості національної банківської системи було вперше досліджено американським

ученим Х. Мінскі у 1977 році. Прийнято розділяти два види банківських криз:

1) «набіг на банки» (*bank runs*), який охоплює тільки декілька окремих банків, серед яких можуть бути і найбільші банківські установи;

2) «банківська паніка» (*bank panics*), коли кризові явища охоплюють не тільки всю банківську систему, але і національну систему розрахунків і платежів.

Варто зауважити, що банківська паніка часто виникає внаслідок набігу на банки у випадку, коли інструменти подолання банківської кризи та підтримання проблемних банків виявились не достатньо дієвими.

Відповідно до визначення МВФ, ситуацію, в якій набіги на банки та масові банкрутства змушують банки призупинити обслуговування своїх зобов'язань та/або змушують владу провести масштабне втручання у банківську систему, називають банківською кризою.

Діяльність банків постійно пов'язана з численними ризиками. Тому важливим завданням у контексті підтримки стабільності банку є оцінювання ризиків та прогнозування кризи. Створення та впровадження ефективних систем антикризового та ризик-менеджменту на мікрорівні, що дозволяє оцінити валютні, кредитні, операційні, процентні ризики, ризик ліквідності та інші основні загрози банківській діяльності, є важливим напрямком прогнозування. З точки зору макрорегулювання, важливим є періодичне здійснення оцінки ймовірності системних банківських криз. Так, національні регулятори банківських систем розвинутих країн поступово розробляють та впроваджують у практику моделі діагностики кризових явищ у діяльності банківської системи з метою виявлення економічних і фінансових слабких сторін та вразливостей [3, с. 152].

Основною моделлю виникнення банківської кризи унаслідок проблем з ліквідністю в окремого банку є модель Даймонда-Дібвіга (*Diamond-Dybvig models*). У цій моделі досліджено поведінку банку та його вкладників в умовах невизначеності, а також механізм формування рівноваги на фінансових ринках. Згідно з цією моделлю, банківська криза може бути наслідком ситуації, коли економіка переходить із «доброго» стану рівноваги до «поганого», тобто економічні агенти вкладають кошти в банки тоді, коли ймовірність паніки низька, та достроково масово вилучають їх у випадку погіршення економічної ситуації. Важливим чинником стійкості фінансової системи виступає такий чинник, як довіра інвесторів та вкладників до банківської системи, що неодноразово спостерігалось у функціонуванні банківського сектору України.

Для дослідження фінансової стабільності банківського сектору України та прогнозування динаміки фінансово-економічних показників запропоновано використовувати методологію симулятивного моделювання шляхом побудови структурної моделі для розрахунку сценаріїв шоків (додаток Р). Ендогенними змінними у цій моделі виступають такі показники, як загальний обсяг депозитів; середньомісячна процентна ставка за кредитами та депозитами; частка негативно класифікованих кредитів у загальному обсязі кредитної заборгованості; середньомісячний обмінний курс гривні до долара США [2, с. 14]. Для розрахунку впливу стрес-сценарію на фінансову стабільність банківського сектору було розроблено комплекс економіко-математичних моделей (моделі другого рівня), який дозволяє врахувати вплив різких змін у основних типах банківських ризиків.

На думку О.М. Діденко, фінансова стійкість банківської системи є найпершим критерієм забезпечення фінансової стабільності фінансового сектору країни в цілому. Тому відповідальним департаментам НБУ з метою проведення моніторингу, слід виокремити релевантні чинники, що найбільш адекватно характеризують стабільність фінансово-кредитних установ, зокрема структурно-інституційні індикатори (кількість банків у країні, співвідношення кредитних установ за розміром активів та власного капіталу, кількість та диверсифікація розміщення філій, наявність дочірніх компаній та напрям їх спеціалізації, асортимент пропонуванних послуг та операцій), критерії оцінки фінансового стану банківської системи (загальний рівень капіталізації банківської системи, потоки розміщення кредитних ресурсів, динаміка структури внутрішнього кредиту, обсяг банківських запозичень, динаміка споживчих та інвестиційних кредитів), параметри, що відображають дезінтеграційні процеси (динаміка банківської маржі, зміна питомої ваги проблемних кредитів, масштаби використання національної валюти, скорочення інноваційного потенціалу), критерії оцінки реструктуризації банківської системи (ринкова вартість корпоративних прав фінансових установ, стан корпоративного управління, рівень лояльності суспільства до банків та довіра до їх діяльності) [3, с. 153].

Фінансова стійкість – це здатність динамічно розвиватися та безперервно виконувати свою системну функцію фінансового посередництва, гнучко реагуючи на усі чинники внутрішнього та зовнішнього середовища [4, с. 6].

Враховуючи особливий характер діяльності банківських установ, особливості цінової конкуренції

між банками та проблеми асиметричної інформації (відносини «банк-позичальник», «банк-вкладник»), використання стандартних мікроекономічних моделей, які описують поведінку фірми, не дає змогу адекватно пояснити поведінку банку на ринку. У той же час для банківських установ характерні унікальні ринкові та комерційні ризики, які не досліджуються при аналізі діяльності конкретної фірми. Тому, на нашу думку, для прогнозування стійкості банківських установ та ймовірності їх банкрутства доцільно застосовувати такі підходи:

- 1) якісний аналіз;
- 2) непараметричний («сигнальний») підхід;
- 3) оцінювання ймовірності настання фінансової кризи на основі заданої теоретичної моделі (економетричний аналіз).

Якісний аналіз передбачає графічне співставлення динаміки фундаментальних економічних показників (індикаторів) перед банківською кризою та у періоди сталого розвитку. Усю множину індикаторів можна розділити на 5 основних груп:

- індикатори внутрішньої макроекономічної політики. Нераціональна грошово-кредитна та бюджетно-податкова політики можуть сприяти виникненню нестабільності у фінансовому секторі. Зокрема, агресивна кредитна політика може призвести до значного зростання виданих банками кредитів при одночасному погіршенні якості позичальників і підвищенні кредитних ризиків;

- індикатори зовнішніх економічних умов. Наприклад, реальний обмінний курс та умови торгівлі можуть впливати на кредитоспроможність банківських позичальників;

- режим обмінного курсу, зокрема режим плаваючого курсу здатний зменшити проблеми банківської системи країни, викликані відтоком капіталу внаслідок зростання світових відсоткових ставок. У той же час підтримання фіксованого обмінного курсу може спровокувати спекулятивні атаки на національну валюту, що може стати причиною кризи;

- індикатори внутрішньої фінансової структури. Структура банківських балансів може впливати на вразливість банків перед шоками. Наприклад, значна частка кредитів, виданих фірмам-експортерам, може збільшити вразливість банків перед коливаннями умов торгівлі, а велика частка виданих у валюті іпотечних кредитів збільшує ризик неповернення у разі девальвації національної валюти, що спостерігалось протягом 2008–2010 років;

- проблеми нагляду та управління. Державне регулювання та нагляд можуть самі бути джерелами нестабільності в банківському секторі в тому випадку, якщо вони змушують банки формувати структуру своїх кредитних портфелів, виходячи з політичних інтересів, а не з критерію максимізації прибутку.

Варто зауважити, що перед початком фінансової кризи не усі названі індикатори можуть значно відрізнитися від постійного («некризового») рівня, тому важливою проблемою при застосуванні якісного підходу є вибір найкращих індикаторів з врахуванням національних особливостей функціонування економічної системи України. Особливістю якісного підходу до прогнозування настання фінансових криз є відсутність застосування будь-яких формальних тестів щодо можливості використання вибраних індикаторів.

Застосування непараметричного підходу основане на системі «пошуку сигналів», тобто різних числових характеристик (індикаторів), які дають можливість передчасно виявити настання банків-

ської кризи. Кожен макроекономічний показник (індикатор) подає сигнал, якщо його значення попадає у критичну зону (є вищим/нижчим за граничне значення), або не подає сигнал у протилежному випадку. Нехай S_t^i – булева змінна, яка показує наявність сигналу i -го індикатора у момент часу t , а через R_t^i позначимо наявність банківської кризи на проміжку часу $[t, t+h]$, де h – заданий період часу (переважно 24 місяці). Якщо індикатор з номером i подає сигнал ($S_t^i = 1$), і після певного періоду часу криза настала ($R_t^i = 1$), або сигналу не було ($S_t^i = 0$) і не було кризи ($R_t^i = 0$), то сигнал назвемо «добрим». У протилежному випадку сигнал назвемо «поганим» або шумом. Варто зауважити, що визначення граничних значень індикаторів є багатокритеріальним, зокрема індикатори не повинні подавати багато «поганих» сигналів, але і таким чином, щоб не пропустити момент настання банківської кризи.

У межах цього підходу можна виділити два напрями досліджень: побудова граничних значень індикаторів та розроблення узагальнених (інтегральних) індексів фінансової стійкості. У практиці прогнозування банківських криз узагальнений індекс фінансової стійкості доцільно обчислювати як:

– суму всіх поданих сигналів:

$$I_t^1 = \sum_{i=1}^n S_t^i, \quad (1)$$

– суму «м'яких» та «жорстких» сигналів:

$$I_t^2 = \sum_{i=1}^n (SM_t^i + 2SE_t^i), \quad (2)$$

де $SM_t^i = 1$, якщо i -й індикатор в момент часу t подав «м'який» сигнал; $SE_t^i = 1$, якщо i -й індикатор в момент часу t подав «жорсткий» сигнал. Зауважимо, що сигнал називають «жорстким», якщо індикатор перевищує граничне значення на певну екзогенно задану величину;

– суму часток «добрих» сигналів до «шумів»:

$$I_t^3 = \sum_{i=1}^n \frac{S_t^i}{w^i}, \quad (3)$$

де w^i – відношення «шумів» до усіх сигналів i -го індикатора.

Моніторинг значення узагальненого індексу фінансової стійкості дозволяє прогнозувати динаміку стану банківського сектору, зокрема визначити ймовірність настання фінансової кризи у разі стрімкої зміни узагальненого індексу.

Практичне застосування розглянутих методик обчислення узагальненого індексу фінансової стійкості показало, що найбільш точним прогноз настання фінансової кризи є при застосуванні індексу I_t^3 . Удосконаленням такої методики може бути визначення умовних ймовірностей якості узагальненого показника фінансової стійкості, які будуть характеризувати надійність побудованого прогнозу настання фінансової кризи. Перевагою такого підходу є те, що він дозволяє стежити за середньостроковими тенденціями розвитку економіки, вказує на «проблемні» макроекономічні показники і дає можливість вироблення управлінських рішень щодо відновлення фінансової стійкості банківської системи та запобігання фінансової кризи.

Оцінювання ймовірності настання фінансової кризи на основі заданої теоретичної моделі здійснюють переважно за допомогою побудови економіметричних *logit*- або *probit*-моделей (лінійних ймовірнісних моделей). В цих моделях результатом змінною виступає фіктивна змінна y , значення якої вказує на наявність банківської кризи ($y = 1$) або на її відсутність ($y = 0$). За цим підходом, спочатку вибирають макроекономічні змінні, які мають вплив на настання кризи, та на основі ретроспективних статистичних даних оцінюють економіетричну модель залежності результуючої змінної y від вибраних чинників. На нашу думку, серед основних чинників доцільно виділити відсоткову ставку, реальний обмінний курс, поточний рахунок платіжного балансу, рівень міжнародних резервів, темп приросту ВВП, величину внутрішніх та зовнішніх кредитів, прями іноземні інвестиції. Після цього визначають наявність або відсутність фінансової кризи у поточний момент часу, підставляючи дані про макроекономічні змінні у модель.

Деяко інший підхід запропоновано у Ю. Хагена [7], в якому зроблено припущення, що банківська криза характеризується значним збільшенням сукупного попиту банківського сектору на резерви центрального банку. Враховуючи, що зниження якості банківських кредитів або підвищення кількості безнадійних боргів пропорційно відобразиться у зниженні ліквідності банків, внаслідок чого зросте попит банків на резерви для підтримки ліквідності. У той же час зменшення розміру депозитних коштів змусить банківські установи звернутися до міжбанківського ринку та центрального банку за фінансуванням. При зростанні попиту банків на ресурси можливі два варіанти реакції НБУ на таку ситуацію:

1) зростання короткострокової процентної ставки у випадку підтримання постійного об'єму резервів;

2) зростання наданих банківській системі резервів у випадку підтримання на одному рівні короткострокової процентної ставки.

Різне підвищення короткострокової процентної ставки та/або значне збільшення обсягів кредитування НБУ фінансових інституцій характеризуватиме настання банківської кризи. Тому, на нашу думку, компонентами індексу натиску на банківський сектор (I_t^{NBS}) у момент часу t є темп приросту відношення сукупних кредитів НБУ, наданих банківській системі (K_t^{NBU}), до сукупних небанківських депозитів (D_t) та темп приросту реальної короткострокової процентної ставки ($\bar{i}_t$):

$$I_t^{NBS} = \rho \left(\frac{K_t^{NBU}}{D_t} \right) + \rho(\bar{i}_t), \quad (4)$$

де ρ – темп приросту відповідного показника.

Особливістю запропонованої методики визначення фінансової стійкості банківського сектору є використання темпів приросту при обчисленні індексу натиску на банківський сектор. Недоліком запропонованого підходу є врахування невеликої кількості вхідних індикаторів (депозити, кредити, процентна ставка), тоді як на зміну фінансової стійкості банківського сектору впливають ще й інші параметри зовнішнього та внутрішнього середовищ.

Для прогнозування банківських криз в Україні доцільно використати підхід із використанням методів класифікації соціально-економічних об'єктів та процесів, зокрема за допомогою дискримінантного аналізу. Метою застосування дискримінантного аналізу є побудова на підставі заданих вибірок, які характеризують дві або більше сукупності об'єктів, правила, що дає можливість віднести будь-який новий об'єкт до однієї із заданих сукупностей.

Вважаємо, що процедура прогнозування кризових явищ у банківстві за допомогою дискримінантного аналізу повинна включати такі етапи:

1) розроблення множини індикаторів, які описують усі аспекти діяльності банківської системи України;

2) побудова навчальних вибірок, на основі яких відбувається визначення стану фінансової стійкості банківського сектору;

3) дослідження стану банківництва у поточний момент часу та ймовірності настання банківської кризи.

На першому етапі застосування дискримінантного аналізу для прогнозування банківських криз здійснюють вибір індикаторів банківського сектору, які характеризують його фінансову стійкість. До таких показників доцільно включати фінансові змінні (величина виданих кредитів, процентні ставки, динаміка цін на ринку активів, темпи приросту агрегатів M_0 , M_1 , M_2 тощо), макроекономічні показники (обмінний курс гривні до іноземних валют, індекс споживчих цін, темпи приросту зовнішніх інвестицій тощо) та інституційні індикатори (стійкість до набігів, темп приросту ВВП, умови торгівлі, залежність ВВП від експорту). Для аналізу динаміки фінансової стійкості банківського сектору серед названих макроекономічних показників обрано k індикаторів, які використовуються для визначення рівня фінансової стійкості.

На другому етапі процедури прогнозування банківських криз за допомогою дискримінантного аналізу здійснюють побудову навчальних вибірок, які характеризують два стани фінансової стійкості банків, зокрема стабільне функціонування банківського сектору (високий рівень фінансової стійкості) та незадовільний стан фінансової стійкості (можливе настання кризових явищ у банківському секторі).

Припустимо, що стан стабільного функціонування банківського сектору описує навчальна вибірка X , яка включає n_1 спостережень (часових періодів), а незадовільний стан фінансової стійкості – навчальна вибірка Y , яка включає n_2 спостережень (періодів). Однією із головних проблем використання запропонованого підходу є побудова навчальних вибірок, оскільки їхня якість безпосередньо може впливати на точність прогнозування ймовірності настання банківської кризи. Для вирішення цієї проблеми запропоновано використовувати кластерний аналіз, який дозволяє провести класифікацію об'єктів на однорідні групи на підставі визначення відстані між цими об'єктами. Розподіл значень індикаторів банківського сектору за часовими періодами за кластерами (навчальними вибірками X та Y) доцільно здійснювати за допомогою ітеративного методу групування з використанням процедури k -середніх на основі евклідової віддалі між показниками. Після побудови навчальних вибірок оцінюють коефіцієнти дискримінантної функції та обчислюють межу дискримінації (критерій класифікації).

На третьому етапі на основі значень індикаторів банківського сектору у поточний період часу здійснюють обчислення емпіричного значення дискримінантної функції, на основі якого визначають стан фінансової стійкості банківського сектору у поточний момент часу: стає функціону-

вання (показники функціонування банківського сектору належать вибірці X) або кризовий стан (показники функціонування банківського сектору належать вибірці Y).

Одним із недоліків застосування такого підходу є необхідність урахування певного лагу (запізнення) між зниженням фінансової стійкості банківського сектору та моментом настання фінансової кризи.

Удосконаленням запропонованої методики може бути введення ще одного рівня стану фінансової стійкості банку, а саме сукупності періодів часу, де стан фінансової стійкості є передкризовим (посереднім). Для уникнення ефекту масштабу у якості індикаторів фінансової стійкості бажано брати відносні показники або темпи приросту відповідних абсолютних значень показників.

Під час розроблення комплексу макроекономічних моделей розвитку банківництва України особливу увагу необхідно приділити визначенню основних інструментів монетарної політики та їхнього впливу на динаміку інших макроекономічних показників. Серед основних механізмів монетарної політики традиційно виділяють відсоткову ставку. Проте деякі науковці також звертають увагу на специфічну роль обмінного курсу гривні як «інфляційного якоря», що робить передбачуваність курсової динаміки найважливішою умовою сталого зростання у посткризовий період [1]. У той же час для стабільності грошово-кредитного ринку та його валютного сегмента необхідно забезпечити рівень збалансованості державного бюджету та джерел фінансування бюджетного дефіциту, що безпосередньо впливатиме на коливання попиту та пропозиції на валютному ринку України [5, с. 110].

Проблеми банківського сектору України у кризовий період у першу чергу пов'язані із проблемою ліквідності, яка буде мати відчутний вплив на функціонування банківського сектору у найближчі роки. Посилення ролі прогнозування ліквідності банківської системи дасть змогу, на основі розроблення та застосування методичних підходів і моделей, оцінити з високою точністю та врахувати усі чинники ліквідності та визначити потребу в ній, адекватну стану розвитку економіки країни.

Висновки і пропозиції. Запропонована методика дослідження динаміки індексу натиску на банківський сектор дозволить провести ідентифікацію стабільного функціонування банківського сектору або можливого настання передкризової ситуації чи фінансової кризи, здійснивши порівняння поточного значення індексу натиску на банківський сектор з критичними.

Запропоновану методику застосування дискримінантного аналізу для прогнозування банківських криз можна використовувати також на мікрорівні, а саме для визначення фінансової стійкості окремого банку. У цьому випадку важливим етапом є формування адекватних показників, які матимуть визначальний вплив на фінансову стійкість банку у поточний момент часу. Визначення окремих економічних показників, які зумовлюють зниження рівня фінансової стійкості банку, допоможе розробити рекомендації щодо зменшення загроз фінансовій стійкості.

Список літератури:

1. Белінська Я. Щодо пріоритетів грошово-кредитної політики в післякризовий період. Аналітична записка [Електронний ресурс] / Я. Белінська. – Національний інститут стратегічних досліджень при президентові України. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/469/>.
2. Бельська Г.В. Математичні методи діагностування фінансової стабільності банківського сектору України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.11 / Г.В. Бельська ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К., 2011. – 20 с.

3. Діденко О.М. Прогнозування системних банківських криз як важливий інструмент підтримки фінансової стабільності банківської системи / О.М. Діденко // Гроші, фінанси і кредит. – 2012. – № 1. – С. 152-155.
4. Кот О.В. Прогнозування фінансового стану банку : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.08 / О.В. Кот ; ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – 2008. – 20 с.
5. Новый курс: реформы в Украине. 2010–2015. Национальная доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
6. Burkart O. Leading indicators of currency crises in emerging economies / O. Burkart, V. Coudert // Documents de Travail. – 2000. – № 74. – P. 46.
7. Hagen J. Money Market Pressure and the Determinants of Banking Crises / Hagen J. von, Ho T. – Bonn : Zentrum für Europäische Integrationsforschung, Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität, 2004. – С. 35.

Иршак О. С.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ФИНАНСОВОЙ СТАБИЛЬНОСТИ БАНКОВ

Резюме

В статье исследована сущность «банковского кризиса» и определена основная модель ее возникновения. Предложена методика исследования динамики индекса нажима на банковский сектор и обоснованы направления ее улучшения. Рассмотрена методика дискриминантного анализа для прогнозирования банковских кризисов и выделены ее особенности.

Ключевые слова: банковское прогнозирование, банковские риски, финансовая стабильность, банковский кризис, индикаторы банковских кризисов.

Irshak O. S.

Lviv National Ivan Franko University

IMPROVEMENT OF METHODS OF FORECASTING THE FINANCIAL STABILITY OF BANKS

Summary

In the article the essence of the «banking crisis» has been researched and the main model of it appearance has been defined. The methodology of researching the dynamic of the pressure on the banking sector has been proposed and ways of it improvement has been grounded. The methodology of the discriminant analysis for prognostication banking crisis has been reviewed and main features has been allocated.

Keywords: banking prognostication, banking risks, financial stability, banking crisis, indicators of banking crises.

УДК 330.1:[336.02+336.11]

Кміть В. М.

Малаховська Н. І.

Львівський національний університет імені Івана Франка

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В АСПЕКТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Досліджено актуальні питання формування фінансової політики в Україні. Здійснено оцінку фінансової політики та її вплив на розвиток вітчизняного підприємництва. Визначено ключові напрями підвищення ефективності фінансової політики в аспекті розвитку підприємництва в Україні.

Ключові слова: фінансова політика, підприємництво, податки, податкове навантаження.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки одним із основних інструментів регулювання економічної діяльності підприємництва є правильно побудована фінансова політика в державі. Фінансова політика уряду має бути спрямована перш за все на зростання зайнятості, збільшення доходів населення, подолання кризових явищ в економіці, що досягається лише із розвитком підприємництва в країні.

Впродовж останніх років в Україні все більше дискутується питання доцільності підвищення ефективності фінансової політики для покращення інвестиційного клімату в країні, прискорення розвитку підприємництва та модернізації української еко-

номіки в цілому. Попри це, в Україні залишається значне податкове навантаження, яке гальмує економічне зростання, перешкоджає розвиткові інвестиційних процесів, послаблює конкурентоспроможність українських підприємств. Недосконалі бюджетна та податкові системи стають перешкодою для вкладення грошових коштів суб'єктами підприємництва в економічний розвиток держави.

При визначенні напрямів підвищення ефективності фінансової політики в Україні потрібно не забувати, що таке покращення не повинно призвести до зменшення надходжень до бюджетів (як Державного, так і місцевих), до зниження рівня соціального забезпечення в країні тощо.